

Datum

2 oktober 2023

Onderwerp

VNG inbreng CD klimaatakkoord gebouwde omgeving 5 oktober

Geachte woordvoerders wonen van de vaste Kamercommissie Binnenlandse Zaken,

U heeft op 5 oktober uw commissiedebat klimaatakkoord in de gebouwde omgeving, De VNG vraagt uw aandacht voor een aanpak op de na-isolatie van woningen in verband met de uitspraak op de wet natuurbescherming.

Verduurzaming en isolatie als basis voor aanpak energiearmoede

Verduurzamen van de woningbouw zien wij als een structurele oplossing voor armoede dat mede wordt veroorzaakt door hoge energielasten. Gemeenten kunnen de komende jaren € 1,15 miljard aanvragen uit het NIP om woningeigenaren met slechte energielabels en een laag inkomen te stimuleren en ontzorgen hun woning te verduurzamen. Gemeenten, bewoners en uitvoerders staan in de startblokken om op korte termijn daadwerkelijk invulling te kunnen geven aan deze isolatieopgave, maar de uitspraak van de RvS deze zomer maakt dat ingewikkeld.

Deze uitspraak van de Raad van State over natuurinclusief isoleren verbodt een aanpak van een isolatiebedrijf voor spouwmuurisolatie en het ecologisch onderzoek dat zij daaraan vooraf liet gaan. De uitspraak is heel duidelijk: voordat de spouwmuur geïsoleerd mag worden, moet eerst (jaarrond) ecologisch onderzoek uitgevoerd zijn, gevolgd door een ontheffing van de provincie en het uitvoeren van (mitigerende) natuurvriendelijke maatregelen. Deze uitspraak heeft grote gevolgen voor het uitvoeren van spouwmuurisolaties.

Omdat nog maar enkele gemeenten hebben een ontheffing en daarmee het merendeel van huiseigenaren een duur ecologisch onderzoek moeten uitvoeren heeft de VNG gemeenten zonder ontheffing geadviseerd de middelen voor het NIP niet in te zetten voor subsidie, collectieve inkoop of ontzorgingsaanpakken voor spouwmuurisolatie. Anders verlenen gemeente subsidie voor werkzaamheden die in strijd zijn met de Wet natuurbescherming.

Wat is nodig?

Voorkomen moet worden dat de isolatieopgave stil komt te vallen en de isolatiebranche failliet gaat. Daarom moeten zowel gemeenten als woningeigenaren weer spouwmuurisolatie kunnen laten uitvoeren zonder daarbij de wet te overtreden. Hiervoor is op korte termijn een oplossing nodig die wordt onderschreven door de rijksoverheid en provincies, bijvoorbeeld de pre-SMP. Op lange termijn is een gemeentelijke soortenmanagementplan (SMP) een goede oplossing als deze in alle provincies eenzelfde manier wordt gehanteerd. Maar voor de korte termijn biedt dit nog geen oplossing.

Om uit deze impasse te komen en snelheid te kunnen blijven maken wenst de VNG dat de volgende vier zaken worden geregeld:

1. Tussentijdse oplossing met de 'pre-SMP' aanpak

De pre-SMP biedt een aanpak die als tijdelijke oplossing kan worden ingezet totdat er een SMP is vastgesteld en een ontheffing is verleend. Voor deze aanpak is het belangrijk dat deze landelijk uniform is en niet in 12 provincies 12 verschillende aanpakken ontstaan. Daarvoor moet het Rijk en de provincies uitspraak doen over de minimale eisen voor deze tijdelijke ontheffing en hebben gemeenten middelen nodig om te werken via een pre-smp aanpak.

2. Kostenreductie en financiering

De kosten voor ecologisch onderzoek om te komen tot een soortenmanagementplan (SMP) loopt enorm op. Er is ook een groot ecologentekort. Er is onderzoek nodig op welke manieren de kosten omlaag kunnen. Daaraan gekoppeld moeten gemeenten volledig vergoed worden voor deze nieuwe taak, net als dat er middelen moeten komen voor de pre-smp, monitoring en mitigerende maatregelen. Belangrijk aspect is dat gemeenten geen wettelijke taak of verplichte rol hebben, maar wel de sleutel in handen. Financiële dekking is daarom nodig. Dat kan uit de NIP middelen, maar betekent wel dat daarmee minder woningen kunnen worden aangepakt.

3. Kosten en dekking SMP

De VNG heeft de afgelopen zomer bij gemeenten opgehaald welke kosten zij maken voor het opstellen van een SMP voor na-isolatie. Van 40 gemeenten hebben wij een kostenoverzicht ontvangen. Meer gemeenten hebben gereageerd, maar niet alle gemeenten kunnen nu al aangeven wat de kosten zijn. De ontvangen opgaves van gemeenten komen uit een plan van aanpak, (concept) begroting of offerte. Uit de resultaten blijkt dat voor kleinere gemeenten de grootte van de gemeente vrijwel geen effect heeft op de kosten van een SMP. Daarom hebben we een gemiddelde berekend voor gemeente tot 80.000 inwoners en voor gemeenten die groter zijn.

Als we dit doortrekken naar heel Nederland komen de totale kosten voor alleen het opstellen van SMP's op net boven de € **100 miljoen**. Let op: Het gaat hier om bedragen van dit moment. Wanneer het ecologentekort nog verder oploopt, zullen de kosten nog verder omhoog gaan.

Er komt dit jaar 40 miljoen beschikbaar voor SMP's. Ons voorstel is de ontbrekende middelen te dekken uit de € 119 miljoen die 2023 nog beschikbaar komt voor de Collectieve aanpak Woonisolatie (term die BZK hiervoor gebruikt in de miljoenennota) uit het Nationaal Isolatie Programma.

Zie onderstaand de tabel uit de [Begroting BZK, beleidsartikel 4](#):

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
4) Nationaal Isolatieprogramma	8.080	417.100	325.180	0	0	0
5) Collectieve aanpak woonisolatie	119.000	160.000	146.000	0	0	0

Dit gaat om de eerste tranche waarmee extra geld per woning beschikbaar komt voor de isolatieaanpak van gemeenten. Meer informatie over deze middelen kunt u [hier](#) vinden.

De besteding van dit geld vinden wij óók erg belangrijk om onze kwetsbaarste inwoners te kunnen helpen. Daarom is dit voor ons geen gemakkelijk voorstel. Het belang om snel tot SMP's komen, zodat we als land door kunnen gaan met isoleren, vinden wij echter groter. En als we deze middelen niet inzetten voor de SMP's kunnen gemeenten deze middelen ook niet gebruiken voor het ondersteunen van kwetsbare woningeigenaren.

- Het gaat om **bestaand** geld. Er is dus géén wijziging van de begroting nodig. Alleen het bestedingsdoel moet worden uitgebreid. Het is dan aan de gemeenteraad om te bepalen of het geld wordt ingezet voor SMP's of voor extra isolatiemaatregelen. We willen u vragen de minister te bewegen hier en toezegging op te doen. En indien dat niet lukt bij een tweeminutendebat of begrotingsbehandeling BZK daar een motie over in te dienen.

4. Regie en communicatie

Het rijk moet regie voeren en veel meer eigenaarschap tonen op deze opgave en komen tot een gezamenlijk actieplan, samen met de medeoverheden. Er moet duidelijkheid komen voor zowel overheden, woningeigenaren als de markt. Zo moet er een uniforme (pre) SMP en SMP-onderzoeksmethodiek komen zodat gemeenten in heel Nederland op eenzelfde manier kunnen werken en precies weten wat er van ze verwacht wordt. Dat biedt vertrouwen bij onze inwoners, gemeenten en de markt.

Daarnaast moet er duidelijke informatie en handelingsperspectief naar woningeigenaren, verhuurders, isolatiebranches en gemeenten komen. Als laatste moet er zo snel mogelijk duidelijkheid komen over welke isolatiemaatregelen wel of niet mogelijk zijn zonder ecologisch onderzoek en ontheffing.